

Робота над репертуаром та реконструкцією традиційних обрядових дійств у фольклорному колективі: методика й практика

Людмила Гапон^{1*}, Людмила Алієва¹

¹Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна

Анотація. *Мета статті* — висвітлити специфіку підбору репертуару та ключові етапи роботи над пісненими творами у вторинному фольклорному колективі; описати основні засади реконструкції традиційних обрядових дійств. *Результати дослідження.* У статті схарактеризовано особливості підбору та основні джерела поповнення репертуару різних за складом фольклорних колективів. Означено провідні етапи роботи над вивченням народнопіснених творів, які включають ознайомлення з етносередовищем їх побутування, прослуховування першоджерел, аналіз фонетичних особливостей мови та діалектів, визначення музичної фактури, розучування музичного матеріалу з урахуванням основних прийомів і манери виконання, варіативності, тембрового та ритмічного ансамблю тощо. Подано рекомендації щодо реконструкції традиційних обрядових дійств, які сприяють відтворенню якомога реальнішої картини традиційної обрядовості певного етносередовища. *Наукова новизна.* На основі практичного досвіду авторів публікації запропоновано оптимальну послідовність дій при вивченні народновокальних творів у фольклорному колективі, визначено провідні чинники гармонійної інсценізації календарних та родинних обрядів, що дозволяють максимально наблизити їх сценічне втілення до природних умов побутування. *Висновки.* Запропонований матеріал дає можливість керівникам фольклорних гуртів, особливо на початковому етапі їхньої діяльності, якомога ефективніше побудувати репетиційну роботу з ансамблем, урізноманітнити способи оновлення репертуару та сформувати правильне ставлення до специфіки відтворення народномузичного матеріалу в сценічних умовах. У ході дослідження виявлено, що основними способами поповнення репертуару фольклорного колективу є усне переймання пісень та інструментальних творів від їх носіїв у сільській місцевості, збір народномузичних матеріалів у фольклористичних експедиціях, послуговування записами інших збирачів, а також використання зразків традиційної музики, опублікованих на різних онлайн-ресурсах та надрукованих у фольклорних збірниках. *Ключові слова:* фольклорний ансамбль; репертуар; обрядові дійства; реконструкція; інсценізація

Для цитування

Гапон, Л., & Алієва, Л. (2025). Робота над репертуаром та реконструкцією традиційних обрядових дійств у фольклорному колективі: методика й практика. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство*, 52, 19–26. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334026>

Вступ

Розвиток вторинного фольклорного виконавства в Україні розпочався з 70-х рр. XX ст. З цього ж часу відбувається відродження традиційної народної музичної культури, що реалізувалося через проведення різноманітних фестивалів та оглядів художньої творчості. Водночас на базі традиційних сільських ансамблів формуються так звані хо-

ри-ланки, а в міському середовищі створюються професійні та аматорські фольклорні гурти. Нині народномузичну творчість популяризують переважно вторинні колективи, які функціонують на базі навчальних та мистецьких закладів.

Унікальна природа та перманентні видозміни фольклорного мистецтва вимагають застосування спеціальних підходів до його вивчення. Оскільки в процесі засвоєння фольклору суттєве значення

має низка об'єктивних і суб'єктивних чинників, у кожній віковій категорії знайомство з ним має свою специфіку й потребує спеціальної методики.

Аналіз попередніх досліджень. Проблема опрацювання традиційного музичного матеріалу у фольклорному колективі до цього часу не має достатнього наукового обґрунтування. Однак в останні десятиліття етномузикознавці та керівники-практики все частіше звертаються до цього питання, намагаючись на основі власного досвіду висвітлити специфіку роботи над народномузичним репертуаром. В етномузикологічних розвідках С. Грици (1989, 1992) проаналізовано питання імпровізації в пісенному виконавстві, схарактеризовано проблеми репрезентації фольклору в умовах сцени. У роботах Є. Єфремова (1985) та Є. Єфремова і В. Пономаренка (1989) розглядається специфіка локальної народнопісенної традиції як основа функціонування фольклорного колективу. Науковий доробок В. Сінельнікової та І. Сінельнікова присвячений методиці роботи з фольклорним колективом (Сінельніков, 2017b), питанням опанування народномузичної традиції (Сінельнікова & Сінельніков, 2022), особливостям організації та функціонування дитячих фольклорних ансамблів (Сінельніков, 2017a). Особливості виховання співочих навичок, організаційні та методичні основи роботи фольклорного колективу досліджувала Л. Гапон (2010) та Р. Цапун (2014, 2016). Питання генези та традиції гуртового співу в Україні, а також деякі аспекти фольклорного виконавства розглядалися в дослідженні О. Бенч-Шокало (2002). Специфіка реконструкції новорічного обряду «Маланка», його значення та вплив на формування духовної культури в студентському колективі розкрито в статті Р. Цапун та В. Сінельнікової (2023). У дисертації В. Долгочуба (2020) на прикладі самодіяльної народної творчості та сучасного фольклорного руху аналізуються основні форми репрезентації української традиційної культури періоду ХІХ — початку ХХІ ст. Поняття «фольклорний текст», його реконструкція та культуротворча специфіка в науковому, мистецькому, виконавському та композиторському вимірах досліджуються в дисертації Г. Бреславець (2018).

Мета статті — висвітлити специфіку підбору репертуару та ключові етапи роботи над пісennими творами у вторинному фольклорному колективі; описати основні засади реконструкції традиційних обрядових дійств.

Результати дослідження

Специфіка навчання у фольклорному колективі безпосередньо залежить від особливостей фор-

мування репертуару. Водночас значна відповідальність покладається на керівника, завданням якого є, дотримуючись принципу поступовості й послідовності в опануванні технічних навичок виконавства, укласти спеціальні тематичні програми та реконструювати традиційні обрядові дійства.

Репертуар фольклорного ансамблю є одним із найважливіших аспектів його успішної діяльності. За віковим і статевим складом фольклорні гурти поділяються на дитячі, жіночі, чоловічі та мішані. Саме склад колективу є визначальним під час підбору репертуару керівником. Формуючи репертуар для дитячого фольклорного ансамблю, потрібно використовувати пісні різних жанрів, адаптуючи їх для дитячого виконання з урахуванням їхніх вокальних даних і психолого-фізіологічних можливостей. Насамперед слід включати ігрові форми музикування — дитячі пісні, поєднані з хороводними танками, театралізованими формами, як от: «Просо», «Кривий танець», «Гра в Шума», «Горобейко», «Зайчик» тощо, освоювати дитячі лічилки, дражнилки, скоромовки та ін. (Сінельніков, 2017a, с. 661–662).

Основу репертуару має складати місцевий (із регіону побутування колективу) пісенно-танцювальний та інструментальний фольклор. Особливе місце посідає реконструкція календарних (різдвяно-новорічних, весняних, літніх) та трудових (жнива) обрядів, а також дитячих і підліткових обрядових та ігрових форм. Багато колективів репрезентують звичаї молодіжних зібрань і дозвілля (вечорниці, досвітки, різні забави, вуличні розваги, дитячі й підліткові ігри та забавлянки). Важливу роль відіграє виконання дитячо-підліткових творів на традиційних інструментах, що побутують у певній місцевості (деркач, пищик, фуркало, шумові інструменти тощо). Зрештою, вагоме місце у репертуарі більшості дитячих гуртів посідають необрядові пісні жартівливого характеру переважно з інструментальним супроводом.

Основу репертуару жіночих (дівочих) фольклорних ансамблів становлять календарні та родинні обрядові пісні та необрядові твори переважно ліричного характеру. Значне місце в таких колективах посідає реконструкція різних обрядових дійств, що побутували в певному осередку, — окремих етапів весілля (вінокплетини, випікання короваю, виряджання молодого до молодої, пов'язування намітки та ін.), колядування, водіння Кози або Маланки, Великодні забави, водіння Куста, спалювання берези на Купала, зажинання першого снопа, обжинки тощо. Це залежить від регіону, в якому функціонує колектив, адже фундаментальну частину репертуару зазвичай становлять твори місцевого походження.

Що стосується суто чоловічих (парубоцьких) гуртів, вони трапляються значно рідше, а їхній репертуар є набагато обмеженішим. З обрядової творчості чоловічі гурти виконують лише ритуальне обходження дворів на Різдво з колядками під інструментальний супровід скрипки або інших інструментів (Карпатський регіон). Базову ж частку в репертуарі таких ансамблів становлять необрядові пісні переважно історичного змісту — про турецько-татарську навалу, козацькі, чумацькі, рекрутські, повстанські тощо, а також звичайні твори жартівливого характеру.

Однією з найпоширеніших форм функціонування фольклорних ансамблів є мішані. Саме такі гурти зазвичай побутували в автентичному сільському середовищі, адже більшість традиційних свят та обрядів були масовими — до них залучалася практично вся родина чи громада села. У репертуарі таких колективів переважають необрядові твори, виконання яких передбачає наявність як жіночих, так і чоловічих голосів. Також практикується поділ учасників на групи за статтю, коли дівчата або жінки окремо виконують спеціальний обрядовий репертуар, а хлопці або чоловіки — суто чоловічі твори.

Розглянемо основні джерела наповнення народномузичного матеріалу для фольклорних гуртів. Найбільш ефективним способом є усне переймання пісень та інструментальних творів від їх носіїв, як це і відбувалося століттями в народній музичній культурі. Це можливо за умови діяльності колективу в сільському середовищі, де молодші учасники під час постійного спільного музикування засвоюють традиційний місцевий репертуар від старожилів.

Однак на сьогодні велика кількість фольклорних ансамблів функціонує в містах, тому їхні керівники змушені шукати інші способи поповнення репертуару. З огляду на швидке згасання фольклорної традиції та її пасивну форму побутування чи не єдиним засобом збереження та успадкування автентичної спадщини лишається фольклорна експедиція, яка дає змогу безпосередньо спілкуватися з живими носіями народних традицій, фіксувати від них календарні та родинні обрядові пісні, необрядові твори та інструментальну музику, здобути необхідну етнографічну інформацію, а також в умовах, максимально наближених до реальних, спостерігати за процесом автентичного виконання (Дзвінка, 2023, с. 95).

Як правило, фольклорний колектив відтворює традиційну музичну культуру якогось одного, рідше кількох регіонів, тому й експедиції частіше обмежуються рамками певної етнографічної області. Спираючись на експедиційні записи, мо-

жемо опановувати пісенну традицію, створювати оригінальні сценарії до реконструкцій обрядодій, видавати репертуарні збірники фольклору тощо.

Більшість фольклорних ансамблів, які були створені в різних містах України в останній чверті минулого століття, формували свій репертуар саме на основі власних експедиційних матеріалів. Найчастіше фольклористичні експедиції здійснює керівник гурту, деколи із залученням одного чи кількох учасників колективу. Можливе також використання записів народної музики інших збирачів та дослідників традиційної культури. Здебільшого це пісні та інструментальні твори з тієї ж місцевості, в якій функціонує колектив, що включаються до репертуару з дозволу записувача.

Стрімкий розвиток сучасних комп'ютерних технологій та розширення можливостей всесвітньої мережі «Інтернет» відкрили доступ до ще одного джерела народномузичних творів — аудіо та відеозаписів традиційної музики, розміщених на різних онлайн-ресурсах. Одним із найякісніших та найбільш ґрунтовних на сьогодні є проект «Поліфонія» — онлайн-архів музичного фольклору, який вміщує майже 2 тисячі відеозаписів виконання різножанрових народних пісень з різних етнографічних регіонів України. Кожен голос поліфонічних пісень записаний окремим мікрофоном, що дозволяє розділяти їх та прослуховувати порізно або комбінувати між собою будь-яким чином за допомогою багатоканального програвача. Також до кожного твору подана транскрипція текстів мовою оригіналу та транслітерована латинкою версія. Вебсайт пропонує зручну та швидку систему пошуку за різними критеріями: жанрами, темами, мотивами, обставинами виконання тощо (проект «Поліфонія»: <https://www.polyphonyproject.com/uk>). Також багато різножанрових народномузичних творів розміщено в Електронному архіві українського фольклору (<https://folklore-archive.org.ua/>), на каналах культурно-мистецького проекту «Рись» (<https://www.youtube.com/@Рись-н2ц/featured>), «Kozamedia_ua: традиційна культура, історія» (https://www.youtube.com/@kozamedia_ua) та інших.

Безперечно, прослуховування записів народної музики на різних онлайн-ресурсах не може замінити живого спілкування з носіями традиційної культури, яке ми отримуємо під час фольклористичних експедицій. Однак слід визнати, що така форма роботи дає можливість дистанційно ознайомитися з різножанровими піснями багатьох етнографічних регіонів, розглянути діалектні особливості мови тієї чи іншої місцевості, проаналізувати манеру виконання тощо.

Іншим можливим засобом поповнення репертуару фольклорного гурту є використання друкова-

них нотних матеріалів — пісень та інструментальних мелодій, опублікованих у збірниках традиційної народної музики. Цей спосіб може застосовуватися тоді, коли колектив під час живого спілкування з носіями або на основі попередніх експедиційних матеріалів вже ознайомлений зі специфікою народномузичного виконавства місцевості, з якої походить твір, адже наскільки досконалою не була б транскрипція — вона не може передати манери виконання, фонетичної своєрідності мови, особливостей звуковидобування та звукоутворення, притаманних окремому етнографічному регіону.

Розвинені та досить мінливі фольклорні традиції зобов'язують як керівника, так й учасників колективу, ніколи не припиняти пошуку оптимальних засобів і форм адаптації народного мистецтва до сучасних умов. Оскільки методика засвоєння й виконання народномузичних творів досі не має належного теоретичного й практичного обґрунтування, кожен керівник шукає свої способи подолання цієї проблеми, що залежить від його фахового рівня, особистих смаків та усвідомлення власної відповідальності за виконувану роботу.

Етапи розучування народновокального твору у фольклорному гурті залежать від його складу та місця функціонування. Означимо орієнтовну послідовність дій у процесі вивчення народної пісні у вторинному колективі:

- коротке знайомство з етносередовищем побутування народномузичного твору;
- визначення приналежності до певного жанрового циклу (за культуро-жанровою систематикою С. Людкевича — Б. Луканюка);
- ознайомлення з першоджерелом (прослуховування аудіо або перегляд відеозапису виконання твору);
- нотація словесного тексту, аналіз фонетичних особливостей мови певного етносередовища;
- пояснення незрозумілих слів, діалектів;
- визначення музичної фактури (одноголосся, гетерофонія, гомофонно-гармонічний виклад);
- ілюстрація керівником основної мелодії в поєднанні з текстом першої строфи (у двоголоссі — нижній голос);
- розучування першої строфи пісні з учасниками колективу (звертаючи увагу на формування голосних, звукоутворення, дикцію, артикуляцію, єдину манеру виконання в комплексі);
- визначення типу співочого дихання під час виконання конкретного твору (одночасне дихання учасників гурту між фразами, ланцюгове, дихання посеред слова, якщо це притаманно певному осередку тощо);

- використання невеликих спеціальних вправ для розвитку співочого дихання та чистоти інтонації;

- розучування та поступове приєднання «виводу» (верхнього підголоску до основної мелодії);
- виявлення елементів варіативності, що найчастіше трапляється в заспіві або «виводі» пісні й позбавляє її одноманітності;

- аналіз пісенного тексту на наявність огласовок («й/а/ в полі береза»; «ой де б/й/ я на биседойку зай/і/шла», «ох як я ж/и/ свого да миленького» тощо), додаткових складів;

- робота над тембровим, ладоінтонаційним та метроритмічним ансамблями під час виконання твору;

- повторне прослуховування першоджерела та аналіз виконання.

Зауважимо, що не варто вдаватися в крайнощі й з точністю копіювати першоджерело (нечисте інтонування, похибки у тексті, часте необґрунтоване дихання тощо), проте слід дотримуватися специфіки регіонального традиційного виконавства.

У роботі кожного фольклорного гурту вагоме місце відводиться творчій імпровізації. Вона властива найобдарованішим співакам і є необхідним складником для формування творчого обличчя колективу, що робить його неповторним. Завдяки розвиненості музичного мислення учасників ансамблю імпровізація народжується та існує як безперервний творчий процес. Обдаровані й досвідчені учасники, котрі вирізняються тонким музичним чуттям, можуть імпровізувати під час виконання пісні. Імпровізація залежить від певного співочого стилю, музичної підготовки та рівня слухових навичок, «зіспіваності» учасників колективу. Для цього необхідно виховувати в них вміння слухати себе та колег, наслідувати звукоутворення кращих виконавців. Такого досвіду учасники колективу набувають під час регулярної репетиційної роботи. Захоплення виконавців піснею створює атмосферу емоційного підйому й стимулює до творчості.

Важливу роль під час роботи над репертуаром відіграє засвоєння особливостей варіативності народномузичних зразків. Як зазначає І. Сінельников (2019),

зміни у фольклорному творі мають свої допустимі межі, встановлені традицією, тобто сам творчий момент варіювання під час співу не означає можливість створення нових варіантів чи особистого додавання виконавцем. Варіювання в рамках пісні правильніше розуміти як використання відомих, заданих традицією варіантів у різних їх співвідношеннях, комбінаціях. (с. 67)

Одним із найскладніших завдань у фольклорному гурті є вироблення єдиної манери співу.

У процесі систематичного й цілеспрямованого навчання відбувається поступове формування співочих навичок. Розвиток і закріплення їх здійснюється за допомогою спеціальних вправ, що базуються на пісенному матеріалі колективу або технічних вправах, підібраних керівником. Вокальний матеріал необхідно підбирати виважено, щоб він не був суто технічним.

Використовуючи легкі вправи, можна покращити якість виконання музичних творів, розвинути функціональні можливості голосового апарату кожного співака. У процесі такої підготовчої роботи виконавські навички закріплюються й доводяться до автоматизму, а увага співаків надалі концентрується на виразових властивостях народновокального твору. Для досягнення належного виконавського рівня всіх учасників, слабших за рівнем підготування, доцільно розсадити між співаками з хорошими навичками, яскравим тембровим забарвленням голосу. Добрі результати дає індивідуальна робота зі співаками або ж із невеликими групами виконавців з однорідними голосами. У процесі вокальної роботи з колективом недостатньо лише досягнути єдиної манери співу; основне завдання співочого виховання — навчити технічних та виразових прийомів традиційного виконавства, виховати розуміння необхідності постійного вдосконалення своєї майстерності.

Репертуар творчого колективу буде повноцінним лише в тому разі, коли його формування базуватиметься на творах різної складності. Вивчення й виконання простих загальновідомих пісень дає можливість швидкого наповнення репертуару, збільшує в учасників ансамблю цікавість до навчання, надає творчій впевненості. Пісні середньої складності розвивають творчі здібності виконавців та допомагають закріпити набуті виконавські навички. Кількість складних творів має бути нечисленною, вони розраховані на поступове довготривале засвоєння.

Водночас із народнопісенним виконавством вагому роль у функціонуванні фольклорного колективу відіграє реконструкція календарних, родинних та трудових обрядів. Завданням кожного творчого колективу є сценічне втілення обрядового дійства через розкриття його синкретизму засобами музики, драматургії та народної хореографії, дотримуючись правдивої картини їх побутування в етносередовищі. З практичного досвіду випливає, що, приступаючи до реконструкції обряду, важливо окреслити чітку концепцію діяльності. Це підбір матеріалу для музично-сценічної композиції, написання сценарію з використанням місцевої говірки, розучування відповідних народномузичних творів та словесного тексту. У візуальному

відтворенні інсценізація має бути наближена до автентичного варіанту як у деталях, так і в цілому, складатися з органічно скомпонованого матеріалу.

Рекомендації щодо реконструкції традиційних обрядових дійств:

- намагатися якнайточніше передати реальну картину традиційної обрядовості певного осередку;

- не вигадувати обрядодій, не притаманних народномузичній культурі українців, штучно нав'язаних радянською владою (копання картоплі або буряків, «зорини» тощо);

- не змішувати задля кращого ефекту пісенний матеріал з віддалених регіонів. Якщо обирається певна місцевість, можна залучати пісні, записані в сусідніх населених пунктах (одне — два села в межах 5–7 км);

- до обрядових пісень одноголосного або гетерофонічного викладу не варто додавати зайві підголоски, особливо нехарактерну терцію в кінці строф, оскільки це спотворює реальну музичну картину;

- задля уникнення монотонності пісні слід чергувати за мелотипами та мелодіями;

- у процесі реконструкції дитячих обрядових дійств велика відповідальність покладається на керівника, який одночасно виконує функції режисера, постановника, музичного редактора тощо. Слід пам'ятати, що кожна дитина має відчувати себе важливою в колективі, тому до участі в інсценізації обов'язково залучати всіх без винятку дітей з гурту, враховуючи їхні здібності та особливості характеру;

- пісенний матеріал рекомендовано поєднувати з живою мовою, використовуючи місцеву говірку за умови, що учасники колективу можуть вдало відтворити її, не спотворюючи. В іншому ж разі краще використовувати літературну мову;

- перед початком інсценізації обрядодії можна подати невеликий коментар з поясненням (де і ким записаний обряд, від кого, функція обряду в житті родини чи громади);

- під час реконструкції певного обряду особливу увагу слід звертати на оформлення сцени та використання спеціальної традиційної атрибутики;

- обов'язково враховувати закони сцени (мова має бути виразною, репліки послідовними з метою досягнення остаточної мети);

- необхідно звертати увагу на одяг та головні убори учасників гурту, підбираючи їх відповідно до особливостей регіону, уникати яскравих аксесуарів (золоті чи срібні сережки та персні, яскраві перламутрові намиста, стрічки «ядучих» кольорів тощо).

Нелегко відтворити в умовах сцени те, що в глибокому минулому було створено народною мудрістю та культивувалося в тісному зв'язку з сільським побутом. Тому насамперед слід враховувати наукове тлумачення дійсного історичного факту. Сценічне втілення обряду не може бути автентичним, але воно має бути художньо цілісним, органічним та максимально наближеним до реальних умов побутування.

Тільки такий підхід до роботи з фольклорним ансамблем дозволить перейти на якісно вищий щабель творчої діяльності. Звичайно, в кожному окремо взятому колективі поступово виробляються свої методи й форми навчальної роботи, що відповідають умовам і напряду його творчості.

Висновки

У статті проаналізовано специфіку роботи над репертуаром у фольклорному колективі, основу якого мають складати місцеві пісенні та інструментальні народномузичні твори. У ході дослідження виявлено, що основними способами поповнення репертуару фольклорного колективу є усне переймання пісень та інструментальних творів від їх носіїв у сільській місцевості, збір народномузичних матеріалів у фольклористичних експедиціях, послугоування записами інших збирачів, а також використання зразків традиційної музики, опублікованих на різних онлайн-ресурсах та надрукованих у фольклорних збірниках.

Окремо слід наголосити на визначальних методах засвоєння народномузичних творів, серед яких чільне місце посідає прослуховування етнографічних записів, вивчення специфічних мовних діалектів, робота над правильним (наближеним до розмовної мови) звукоутворенням та вокально-виконавською манерою, єдиним тембровим забарвленням, відтворення варіативності фольклорних зразків.

Важливе значення в роботі фольклорного ансамблю має також реконструкція традиційних обрядових дійств, що збагачує репертуар колективу й дає можливість за допомогою музики, драматургії та народного танцю відтворити правдиву картину побутування народних звичаїв певного осередку. Водночас значна відповідальність лежить на керівникові, який має вибудувати органічну концепцію інсценізації обряду з урахуванням специфіки локальної народномузичної традиції, місцевої говірки, особливостей виконавства, складу колективу та основних законів сцени.

Сьогодні, коли повністю знищуються українські міста й села, а водночас зникає їхня унікальна традиційна культура, важливим завданням

є охорона духовної спадщини. У цьому процесі велика відповідальність покладається на фольклорні колективи, місія яких полягає в збереженні та примноженні національних етнокультурних надбань.

Наукова новизна. На основі практичного досвіду запропоновано оптимальну послідовність дій під час вивчення народновокальних творів у фольклорному колективі, визначено провідні чинники гармонійної інсценізації календарних та родинних обрядів, що дозволяють максимально наближити їх сценічне втілення до природних умов побутування.

Перспективи подальших досліджень. Запропонована стаття є узагальненням особистого досвіду авторів і не вичерпує всіх аспектів наукового дослідження обраної проблематики. Специфіка діяльності фольклорного ансамблю вимагає постійного пошуку нових форм, методів та принципів розучування народномузичного матеріалу. Тому питання методики роботи з фольклорним колективом залишається актуальним і потребує подальшого всебічного наукового обґрунтування.

Список посилань

- Бенч-Шокало, О. (2002). *Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції*. Редакція журналу «Український Світ».
- Бреславець, Г. М. (2018). *Реконструкція фольклорного тексту в українській музичній культурі останньої третини XX — початку XXI століття* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Харківська державна академія культури]. https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/old_2018/Breslavец/disBreslavец2.pdf
- Гапон, Л. (2010). До проблеми виховання співака у вторинному фольклорному ансамблі. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 43, 294–301.
- Грица, С. (1989). Проблеми репрезентації фольклору на святі народної творчості. *Народна творчість та етнографія*, 5, 3–9.
- Грица, С. (1992). Традиція та імпровізація в пісенному виконавстві (на матеріалі українських дум). *Бандура*, 39–40, 5–9.
- Дзвінка, Р. (Упоряд.). (2023). *Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся*. РІД.
- Долгогуб, В. А. (2020). *Практики реконструкції та способи репрезентації традиційної культури в Україні на початку XXI ст.* [Дисертація доктора філософії, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова]. https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/razovi_spec_vcheni_rady/df41051005/diss_Dolgochub_VA.pdf

- Єфремов, Є. (1985). Дослідження народнописаного виконавства через моделювання інваріанта пісні. *Українське музикознавство*, 20, 79–99.
- Єфремов, Є., & Пономаренко, В. (1989). Дослідження локальної народнописаної традиції як основа діяльності вторинного фольклорного ансамблю. *Українське музикознавство*, 24, 3–16.
- Сінельников, І. Г. (2017а). Дитячий фольклорний колектив: методика організації, принципи роботи, репертуарна політика. *Молодий вчений*, 11, 661–666.
- Сінельников, І. Г. (2017b). *Методика роботи з фольклорним колективом*. Ліра-К.
- Сінельников, І. Г. (2019). Робота з фольклорним колективом: методи опанування традиційного музичного матеріалу. *Імідж сучасного педагога*, 1(184), 65–68. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1\(184\)-65-68](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1(184)-65-68)
- Сінельникова, В., & Сінельников, І. (2022). Опанування народно-музичної традиції в студентському фольклорному колективі. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 47, 80–87. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269576>
- Цапун, Р. (2014). *Виховання основних співочих навиків у фольклорному колективі: методичні рекомендації*. Рівненський державний гуманітарний університет.
- Цапун, Р. (2016). *Організаційні та методичні основи роботи фольклорного колективу: методичні рекомендації*. Рівненський державний гуманітарний університет.
- Цапун, Р., & Сінельникова, В. (2023). Реконструкція традиційних новорічних обрядів у творчості студентського фольклорного колективу. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво*, 6(1), 53–66. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.6.1.2023.277884>
- onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/razovi_spec_vcheni_rady/df41051005/diss_Dolgochub_VA.pdf [in Ukrainian].
- Dzvinka, R. (Comp.). (2023). *Zberezhennia reliktyv narodnomuzychnoi spadshchyny Polissia* [Preservation of relics of folk music heritage of Polissya]. RID [in Ukrainian].
- Hapon, L. (2010). Do problemy vykhovannia spivaka u vtorynnomu folklornomu ansambli [To the problem of educating a singer in a secondary folklore ensemble]. *Visnyk of the Lviv University. Series Philology*, 43, 294–301 [in Ukrainian].
- Hrytsa, S. (1989). Problemy reprezentatsii folkloru na sviati narodnoi tvorchosti [Problems of representing folklore at the festival of folk art]. *Folk art and ethnography*, 5, 3–9 [in Ukrainian].
- Hrytsa, S. (1992). Tradytsiia ta improvizatsiia v pisenному vykonavstvi (na materiiali ukrainskykh dum) [Tradition and improvisation in song performance (based on Ukrainian dums)]. *Bandura*, 39–40, 5–9 [in Ukrainian].
- Sinelnikov, I. H. (2017a). Dytiachyi folklorny kolektiv: Metodyka orhanizatsii, pryntsyipy roboty, repertuarna polityka [Children's folklore assembly: Methodology of organization, principles of work, reperty policy]. *Young Scientist*, 11, 661–666 [in Ukrainian].
- Sinelnikov, I. H. (2017b). *Metodyka roboty z folklornym kolektivom* [Methodology of work with a folklore ensemble]. Lira-K [in Ukrainian].
- Sinelnikov, I. H. (2019). *Robota z folklornym kolektivom: Metody opyuvannia tradytsiinoho muzychnoho materialu* [Work with folk collective: Methods of opening of traditional musical works]. *Image of the Modern Pedagogue*, 1(184), 65–68. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1\(184\)-65-68](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1(184)-65-68) [in Ukrainian].
- Sinelnikova, V., & Sinelnikov, I. (2022). Opanuvannia narodno-muzychnoi tradytsii v studentskomu folklornomu kolektivі [Mastering the folk music tradition in the student folklore group]. *Bulletin of KNUKiM. Series in Arts*, 47, 80–87. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269576> [in Ukrainian].
- Tsapun, R. (2014). *Vykhovannia osnovnykh spivochykh navykiv u folklornomu kolektivі: Metodychni rekomendatsii* [Education of basic singing skills in a folklore group: Methodological recommendations]. Rivne State University of the Humanities [in Ukrainian].
- Tsapun, R. (2016). *Orhanizatsiini ta metodychni osnovy roboty folklornoho kolektivу: Metodychni rekomendatsii* [Organizational and methodological foundations of the work of a folklore group: Methodological recommendations]. Rivne State University of the Humanities [in Ukrainian].
- Tsapun, R., & Sinelnikova, V. (2023). *Rekonstruktsiia tradytsiinykh novorichnykh obriadiu u tvorchosti studentskoho folklornoho kolektivу* [Reconstruction

References

- Bench-Shokalo, O. (2002). *Ukrainskyi khorovy spiv: Aktualizatsiia zvychaievoi tradytsii* [Ukrainian choral singing: Actualization of the customary tradition]. Redaktsiia zhurnalu "Ukrainskyi Svit" [in Ukrainian].
- Breslavets, H. M. (2018). *Rekonstruktsiia folklornoho tekstu v ukrainskii muzychnii kulturi ostannoї tretyny XX – pochatku XXI stolittia* [Reconstruction of the folklore text in the Ukrainian musical culture of the last third of the 20th – early 21st centuries] [PhD Dissertation, Kharkiv State Academy of Culture]. https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/old_2018/Breslavets/disBreslavets2.pdf [in Ukrainian].
- Dolhochub, V. A. (2020). *Praktyky rekonstruktsii ta sposoby reprezentatsii tradytsiinoї kultury v Ukraini na pochatku XXI st.* [Practices of reconstruction and methods of representation of traditional culture in Ukraine at the beginning of the 21st century] [Doctoral Dissertation, Odesa I. I. Mechnikov National University]. <https://>

of traditional new year's rites in the work of student folklore group]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Musical Art*, 6(1), 53–66. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.6.1.2023.277884> [in Ukrainian].

Yefremov, Ye. (1985). Doslidzhennia narodnopennoho vykonavstva cherez modeliuvannia invarianta pisni [Research of folk song performance through modeling

of song invariant]. *Ukrainian Musicology*, 20, 79–99 [in Ukrainian].

Yefremov, Ye., & Ponomarenko, V. (1989). Doslidzhennia lokalnoi narodnopennoi tradytsii yak osnova diialnosti vtorynnoho folklornoho ansamblu [Research of local folk song tradition as the basis of the activities of a secondary folk ensemble]. *Ukrainian Musicology*, 24, 3–16 [in Ukrainian].

Work on the Repertoire and Reconstruction of Traditional Ritual Activities in a Folklore Band: Methodology and Practice

Liudmyla Hapon^{1*}, Liudmyla Aliieva¹

¹Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine

Abstract. *The aim of the article* is to highlight the specifics of repertoire choice and key stages of work on musical works in a secondary folklore band; to describe the basic principles of reconstruction of traditional ritual activities. *Results.* The article characterises peculiarities of selecting and main sources of repertoire enrichment of folklore bands with different cast. Major stages of work on studying folk songs are defined, which include introduction to the ethnic environment of their existence, listening to primary sources, analysing of phonetic features of the language and dialects, determining of musical texture, learning musical material with regard to basic techniques and manner of performance, variability, timbre and rhythmic ensemble, etc. Recommendations for the reconstruction of traditional rituals are given. They help to transfer the most realistic picture of the traditional rituals of a certain ethnic environment. *Scientific novelty.* On the basis of the practical experience of the authors of this publication, the optimal sequence of actions in studying folk vocal works in a folklore band is offered. The main factors of the harmonious staging of calendar and family rituals, which allow to bring their stage embodiment to the natural conditions of life as close as possible, are determined. *Conclusions.* The offered material allows leaders of folklore bands, especially at the early stage of their activity, to organise their rehearsal work with the ensemble as efficiently as possible, as well as to diversify the ways of updating the repertoire and to form the right attitude to the specifics of reproducing folk music material in stage conditions. In the course of this study, it is revealed that the main ways of enriching the repertoire of a folklore band are oral adoption of songs and instrumental works from their carriers in rural areas, collection of folk music materials in folklore expeditions, appliance of recordings from other collectors, as well as use of samples of traditional music published on various online resources and printed in folklore collections.

Keywords: folklore ensemble; repertoire; ritual activities; reconstruction; staging

Відомості про авторів

Людмила Гапон, старший викладач, Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна, ORCID iD: 0009-0004-0844-0091, e-mail: gap.lud@gmail.com

Людмила Алієва, викладач, Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна, ORCID iD: 0009-0003-9968-3453, e-mail: luda_kuch@ukr.net

Information about the authors

Liudmyla Hapon*, Senior Lecturer, Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine, ORCID iD: 0009-0004-0844-0091, e-mail: gap.lud@gmail.com

Liudmyla Aliieva, Lecturer, Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine, ORCID iD: 0009-0003-9968-3453, e-mail: luda_kuch@ukr.net

*Corresponding author

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.